

Prof. Dr. A. Tentelis,
izglītības ministrs

Draudzīgā aicinājuma gadadienā

Draudzīgā aicinājuma autors ir mūsu tautas Vadonis, valsts un ministru prezidents **Dr. Kārlis Ulmanis**. 1935. g. 28. janvārī atskanēja un pāršalca visu Latviju dedzīgie vārdi: „Iesim viņiem talkā!” Kam tad? Lauku skolu un mūsu pirmo skolu bibliotēkām un citām kultūrālām vajadzībām, lauku biedrībām, baznīcām, visam tam, kas nes gaismu, kas izkopj garu un prātu uz laukiem. „Nebūs mums tautskolas, kas nebūtu pirmo gaišumu dzīves ceļā līdz devušas simtiem un atkal simtiem skolnieku. Simts, divi un trīs simti, tagad dzīvē savās vietās nostājušies, droši vien būs spējīgi daļu sniegtās gaismas dot atkal atpakaļ savai vecajai skolai, lai spēcīnātu šo stiprāko mūsu tautas gaismas avotu, lai gaisma spožāk atspīdētu tiem, kas tagad mērī ceļu uz šīm skolām.

Pēc viena gada, 1936. g. 28. janvārī, Valsts un ministru prezidents ar prieku sirdi varēja pateikties daudzām sekotājiem, visiem „dižajiem talciniekiem”, aizrādot uz tām sekām, kas jau pēc gada notecēšanas bija novērojamas, un no jauna aicināja: „Iesim talkā, iesim priecīgi un ar devīgu roku. Neaizmirsīsim savu pirmo skolu! Pildīsim viņas grāmatu apcirkņus, balsināsim vecās skolas pelēkās sienas baltas, tad greznosim, lai jaunās sirdis aug lepnums un dzirkst prieks, vēlāk atceļoties vietu, kur pirmo reizi gara gaisma smelta.” Šie mūsu Vadoņa karstie vārdi nav veltī skanējuši, to liecina bagātīgās devas, to liecina tās 385.000 grāmatas, kas izsūtītas skolām vienā

1937. g. Draudzīgais aicinājums pieder pie lielām domām, kas skar lielas lauzu masas, pacilā tās un vieno vienā darbā, vienā uzņēmībā un sirsnīgā saskaņā. Liela doma vienmēr ir laba doma. Viss, ko viņa skar, atdzīvojas, atjaunojas, attīstās, rada daudzpusīgas labas sekas. Liela doma ir vienkārša doma, tik vienkārša, ka mēs ikkatrs domājam, ka arī mums to būtu iespējams bez kādām pūlēm izteikt. Vienkāršība dara to visiem saprotamu.

Draudzīgais aicinājums skāris jūs, mīlā skolu saime, un cik daudzpusīgi! Grāmatas, labas, izvēlētas, pārbaudītas grāmatas! Cik daudz viņas laba nesušas un pastāvīgi nesīs; to jums būs jūsu skolotāji daudzkārt sacījuši un pierādījuši, to jūs itin visi esat paši pieredzējuši un varēsīt liecināt. Labas grāmatas lasīšana, liekas, it kā būtu labs laika kavēklis. Tā bieži arī uzskata grāmatu lasīšanu. Jā, laika kavēklis arī ir, bet tā ir vēl daudz kas vairāk, jo pēc kārtīgi izlasītas grāmatas taču paliek jūsu atmiņā, prātā, kaut kas, pie kā jūs domās un daudreiz arī vārdos atgriezīties, kas liek jums citādi domāt un citādi darīt nekā līdz šim, kas liek jums citādi izturēties pret sevi pašu, pret citiem cilvēkiem un pret visu apkārtni; paliek atmiņā kaut kas, kas noskaidro daudzus faktus, par kuriem jūs, jūsu apkārtnē bijāt citādās domās. To dara

labā grāmata, bet teikšu — arī laba lasīšana. Lasīšana, kā kurš katrs darbs, prasa piespiešanos, visu gara spēku pielikšanu no lasītāja puses. Tikai tad rezultāts būs vislabākais, ja labu grāmatu lasīs labs lasītājs. Jūs jau visi tādi varat būt, es ne acumirkli nešaubos, ka jūs arī tādi būsit.

Labā grāmata arī labi jāglabā. Lasot grāmatu, nekad nevajaga aizmirst, ka grāmata nav tikai vienreizīgai lasīšanai. Tai jākalpo ir daudziem lasītājiem ne vienu gadu vien, bet daudzus gadu desmitus, simtus, pat tūkstoš gadu. Neaizmirstat, ka grāmata nav rotaļa. Man ļoti patīkots, ja jūs ikkatrs, lai cik maza būtu jūsu rocība, iekārtotu sev bibliotēku un lai jau skolā esot liktu tai pamatu. Nezin, vai būs tik grūti gada laikā sakrāt līdzekļus vienai grāmatai, labai grāmatai, un nākošā gadā pielikt vienu klāt, un tā arvien tālāk. Ja jūs savas grāmatas labi kopšīt un nedarīsīt tām pāri, tad 60—70 gadu vecumā jums būs neizsakāms prieks, cilājot pirmo savu paša grāmatu. Par to nešaubaties. Tālāb pie darba!

Tāpat kā grāmatas, tā arī citi Draudzīgā aicinājuma augļi nes skolu jaunatnei lielu svētību. Mākslas darbi attīsta skolēnu mākslas, estētisko gaumi, to pašu dara mūzikas instrumenti. Medicāmentu skapiši palīdz jums, skolu jaunatnei, neveselības gadījumā, nejau-

šos ievainojumos. Mikroskopi pavairo jūsu redzes spēku un ļauj dziļāki ieskatīties dabas noslēpumos. Bišu saimes iemācis jūs izkopt un mīlēt ienesīgo saimniecības nozari, dravniecību; koki, krūmi, puķes pamudinās arī savās mājās piegriezt vēribu šiem daļuma un ienesības objektiem. Jūs paši varat iedomāties un turpināt, cik daudzpusīga ir draudzīgā aicinājuma nozīme jūsu pašu un jūsu skolas dzīvē un darbā.

Draudzīgais aicinājums pacēlis un ļoti iespaidojis arī mūsu grāmatu izdevniecību, mūsu grāmatu kultūru, iekšējo saturu un ārējo daļumu, būdams gan labu grāmatu un žurnālu lielākais noņēmējs.

Arī draudzīgā aicinājuma sekotāji, dižie talcenieki, bauda savu ziedojumu svētību. Es nedomāju šeit lieku lepošanos. Katrs dāvinātājs taču sajūt prieku, ka viņš varējis palīdzēt savai pirmajai skolai, skolniekiem un līdz ar to pabalstījis tautā izglītību, veicinājis tautas kultūru. Te nav no svara dāvanas lielums vai greznums, bet gan tā sirsnība, ar kādu ziedojums nācis, gan jau savu labo darbu tas padarīs. Draudzīgā aicinājuma atmodinātā interese pret savu pirmo skolu pastiprina arī to darbinieku interesi, kuru pienākums ir rūpēties un gādāt par skolu. Pagastu pašvaldības piegriež lielāku vēribu skolām, skolas ēkām, ārpusēm un iekšpusēm apkopšanai. Tagad pagastu pašvaldību vispirmā doma ir: labs un skaists skolas nams. Tas tā ir labi. Arī skolotājus skar Draudzīgais aicinājums.

(Beigas skat. 16. lappusē.)

Valsts iestādei lielākā provinces pilsētā
v a j a d z ī g a

Arvienu lielāka rūpība manāma skolas darbā, arvienu dziļāki un teicamāki šī darba rezultāti. Skola jau ir tā darb-nīca, kur gatavo tautas un valsts nā-kotni. Ja par viņu rūpēsies skolotāji, tuvākā un tālākā sabiedrība, pašvaldī-bas un bijušie skolnieki, valdība un vi-ņas iestādes, tad skola būs labi izkop-ta, sagatavos krietnus valsts pilsoņus, kas zinās savus pienākumus un pratīs tos cienīgi veikt, un — mūsu tautas nā-kotne būs droša un mūsu valsts dzīvos mūžīgi. Šai lielā un varenā kopdarbā ne maza nozīme ir Draudzīgajam ai-cinājumam.

Tālab, mīlie draugi, saņemsim Draudzīgā aicinājuma veltes ar patei-cību, izmantosim tās ar uzticību, sa-prātu un parādisim labu gribu sekot tām pamācībām un tiem pamudināju-miem, kādus mēs varam smelties no šīm veltēm. Atvērsim savas acis, ausis un sirdis Draudzīgā aicinājuma autora, mūsu cēlā Vadoņa valsts un ministru prezidenta **Dr. K. Ulmaņa** aicināju-miem un norādījumiem. Jūs, kas ta-gad baudat lielās domas bagātīgos un svētīgos augļus, nekad neaizmirstiet šo lielo domu un solāties sargāt un glabāt to visu savu mūžu. Un savā sirdī ieslēgsim lielās domas lielo izteicēju, — mūsu Vadoni.